

Særnummer af **Det Fælles Bedstes Nyhedsbrev**

Grønt Byråd i Aarhus

Grønne byråd i alle kommuner

Grundlaget for et grønt byråd i Aarhus og alle landets kommuner i øvrigt

- **Byrådets politik skal overholde de planetære grænser**
- **Byrådets politik skal overholde Parisaftalen og medregne al CO2**
- **Byrådets politik skal overholde vores internationale aftaler, fx**
  - FN's og EU's biodiversitetsstrategi med 30% beskyttet natur inden 2030
  - EU's Vandrammedirektiv om at sikre god økologisk stand i vore farvande inden 2027
- **Vi skal genopbygge naturens økosystemer og biodiversitet i samtlige vore aktiviteter og gennem al vor politik**
- **Byrådet skal etablere en økonomi, der sikrer at vi overholder klodens grænser og FN's verdensmål**
- **Byrådet skal skabe et deltagerdemokrati, et reelt demokrati der involverer borgerne i centrale beslutninger**
- **Byrådet skal arbejde for et inkluderende og humant samfund**

Dogmer for næste byråd i Aarhus 2025-2029

Det nuværende byråd for Aarhus tager ikke klima- og miljøkriserne seriøst, selvom disse kriser allerede nu truer borgernes fremtid og levevilkår.

Politikerne i byrådsflertallet kender ikke noget til disse kriser; de undersøger ikke hvad videnskaben siger om dem, relaterer ikke byrådets politik til videnskabens anbefalinger og analyser, ønsker ikke at vide noget mere præcist om kriserne og deres konsekvenser og forholder sig alene til kriserne med skåltaler og urealistiske klimamål, der skal nås 'engang i fremtiden'.

Bag skåltalerne fortsætter byrådsflertallet uden tøven tidligere tiders politik med kraftig udbygning af højhuse, flere biler, nye motorveje, havneudvidelse, lufthavnsudvidelse, mere handel, et øget forbrug, øget turisme, flere krydstogtskibe - større, mere, hurtigere.

Det holder vores klima og miljø ikke til. Vi har allerede overskredet 6 af i alt 9 planetære grænser. Det vil resultere i sammenbrud af klodens økosystemer, herunder af vores økosystemer i Danmark og i Aarhus.

Hvis et byråd ikke tager de kriser, vi står overfor, alvorligt, så kan de ikke handle hensigtsmæssigt på dem. Kriserne er aktuelle og voldsomme trusler mod vort samfund. Ethvert byråd som sidder dem overhørig er en trussel mod

indbyggernes og borgernes fremtid og sikkerhed.

Aarhus, Danmark - ja menneskeheden - har kun det næste lille tiår til at handle i; derefter bliver det for sent. Det fortæller en enig global klimavidenskab i de sidste fire rapporter fra FN's klimapanel fra 2021-2023. Og det bliver kun understøttet af samtlige stadig mere alarmerende rapporter fra verdens forskere.

Derfor skal det næste byråd i Aarhus nødvendigvis være et grønt byråd

Byrådet skal bestå af mennesker, der forstår alvoren bag de globale kriser og de store konsekvenser som de vil få. Mennesker som er modige nok til at stå ved deres indsigter og holdninger og villige til at handle derefter. Mennesker som lytter til videnskaben og kommunens borgere og gennemfører de nødvendige omstillinger sammen med byens borgere i dialog og med gennemsigtighed.

Aarhus har et mål om nul CO2 udledning i 2030 - men det har intet med virkeligheden at gøre

I 2008 vedtog Aarhus Byråd et ambitiøs klimamål om nul CO2-udledning i 2030. Det mål holder man stadig fast i, selvom det aldrig har været mere urealistisk at nå det end i dag, 2024. Aarhus' klimamål er

flotte ord, men der er absolut ingen handling bag målet. Udledningerne vedbliver derfor med at stige.

Når vi nærmer os 2030 vil Aarhus Byråd formentlig være nødt til at gøre som København, der havde et ambitiøst mål om nul CO₂-udledning allerede i 2025. I 2023 fandt Københavns Borgerrepræsentation på en undskyldning for at droppe deres klimamål. Man havde ikke fået EU midler til Amagerværkets CO₂ fangst anlæg, og så var det ikke længere muligt at nå målet, sagde bystyret. Sidenhen har København fået bevilliget de 8 mia. til CO₂-fangstanlægget, men klimamålet er stadig droppet.

Men hvordan skulle en by som København, hvis udledninger fra trafik, byggeri, energiforbrug, forbrug af mad, tøj, rejser osv. er **så** ekstremt store, nogensinde kunne blive CO₂-neutral? Det er politisk spin, et tomt klimamål, der skal lyde ambitiøst og flot, men er uden reelt indhold.

Byrådet i Aarhus siger 'at man allerede er nået halvdelen af vejen' med CO₂-reduktionerne siden 2008. Men det er at vildlede sine egne borgere.

For faldet i CO₂ skyldes udelukkende, at Aarhus i 2010'erne overgik fra kul til biomasse i kommunens kraftvarmeværker. Udledningerne fra kul medtælles i de officielle CO₂-opgørelser, men det gør udledningerne fra biomasse ikke. Hvad det betyder, fremgår her:

Året 2020 udledte biomassen i Aarhus ifølge tal fra kommunen én mio. tons CO₂; mens de officielle samlede udledninger - uden biomasse - samme år lå på 1,3 mio. tons. Kommunen ser med andre ord bort fra næsten halvdelen af

den drivhusgas, vi udleder.

I øvrigt ser man også bort fra CO₂ på andre betydningsfulde områder, nemlig al international transport med skibe, lastbiler og fly, og al den CO₂, der er indlejret i vores nettoimport af varer til Aarhus. Sammen med biomassen betyder det, at man ser bort fra mere end 60% af samtlige udledninger i kommunen.

Ovenstående har vi påvist og beskrevet i gentagne analyser, som er blevet sendt til Byrådet, Borgmester-afdelingen samt Teknik & Miljø forvaltningen. Disse analyser har været underbygget med udsagn fra eksperter, data og videnskab. Kommunen har valgt ikke at svare.

Når sådanne analyser er blevet fremlagt på officielle møder, temadage eller konferencer, optræder forvaltningsledelser og politikere, som om man ikke finder det relevant. Og vi oplever at blive sprunget over, blive afbrudt, få taget mikrofonen ud af hånden osv. .... videre til den næste taler.

Men det er - uden nogen overdrivelse - borgernes overlevelse, det handler om. Det er et bystyre nødt til at tage seriøst.

Virkeligheden er, at udledningerne vedbliver med at stige, også i Aarhus. Og som bystyret agerer nu, så har byen ikke den ringeste chance for at nå sit mål.

Meningen med den slags mål er at kunne lukke munden på kritikere og fortælle bekymrede, at man skam gør noget for bæredygtigheden: 'Der er ingen grund til at bekymre sig for Aarhus har verdens mest ambitiøse mål', siger man til presse

og tv. 'Vi er allerede halvvejs', siger man, 'og vi skal nok nå det'.

Det siger man velvidende, at det aldrig vil ske. At det er lodret forkert.

Danmark og verden har kun ganske få år tilbage til at foretage den nødvendige omstilling i

Vi overskrider Parisaftalens mål om 1,5 grader senest i første halvdel af 2030'erne fortæller FN's klimapanel, IPCC. Dermed begynder vi at overskride de Tipping Points, hvor verdens store økosystemer bryder sammen uden for menneskelig kontrol, se bilaget hvor det beskrives nærmere.

Derfor skal Aarhus have et byråd med et grønt flertal

Ikke flere smukke ord på papir. Ikke mere greenwashing om fremtidige teknologiske udviklinger, der vil løse det hele for os med CO2-fangst (CCS) og Power-to-X (PtX). Ingen underdrivelser. Ingen løgne om en havneudvidelse der er nødvendig for at opnå bæredygtig transport af varer på skibe. Ikke flere rapporter, hvis konklusioner er bestilt på forhånd, som når COWI undlader at

analysere de voldsomme klimakonsekvenser for havneudvidelsens driftsfase, eller når *Rambøll* siger at de kan se årtier frem og med sikkerhed kan dokumentere, at containerskibstransporten vil stige globalt med 1,7 % per år de næste 33 år.

Konsulentfirmaerne tjener millioner af kr. på at lave sådanne analyser, som af byrådsflertallet bruges til at manipulere borgerne. Men vi skal ikke have mere snyd eller manipulation. Politik er blevet for vigtig til det.

Vi skal have nøgtern politik, der forholder sig til dét, videnskaben fortæller os: At vi skal omstille massivt og inden for alle sektorer omgående. Politik som anvender alle de løsninger, vi allerede har udviklet.

Derfor samler Det Fælles Bedste flest mulige grønne kræfter i og omkring Aarhus for at skabe et samspil frem til kommunalvalget i november 2025. Vi starter med at mødes allerede nu, fordi Aarhus kommune i april 2024 kommer med udspil til sin nye Klimahandlingsplan og træffer beslutning om samme. Vi foreslår at følgende række af "dogmer" lægges til grund for byrådets politik fra 2025 til 2029.

Grundlaget for et grønt byråd i Aarhus

1) Byrådets politik skal overholde de planetære grænser

Der er i alt 9 planetære systemer, som holder vores planet, Jorden, i balance. De 9 systemer er: 1) Klima, 2) biodiversitet, 3) landjorden med landbrug og skove, 4) drikkevandet, 5) strømmene af næringsstoffer (kvælstof og fosfor), 6) forureningen med kemiske stoffer - samt de sidste 3: 7) aerosoler (partikler) i atmosfæren, 8) forsuring af havene samt 9) ozonlaget. Grænserne for de 6 første er overskredne globalt. Hvis vi overskrider grænsen i et af disse systemer, begynder det pågældende system at bryde sammen. Vi overskrider planetens grænser, når vi producerer, handler og forbruger mere end det er muligt og ansvarligt i forhold til disse grænser.

I Aarhus er ikke 6, men 7, af klodens grænser overskredet. Og vores forbrug så stort, at der skal 4½ jordklode til at genskabe de ressourcer, vi bruger hvert år. Men vi har kun én jord.

I Aarhus udleder vi i gennemsnit 13 tons CO₂ per borger (CONCITO), men vi skal inden 2030 ned på under 3 tons CO₂ per borger (ifølge IPCC).

Aarhus er ramt af massiv og vedholdende regn, stigende grundvand og oversvømmelser ifm. havet, der stiger, og storme, der forårsager stormfloder. Hver 3. aarhusianer bor i boliger, der er truet af vandet. Aarhus er en by uden biodiversitet, uden natur af betydning, uden dyr. Det er betonhøjhuse, biler og asfalt. I de stadig varmere somre med hedeølger og tørke vil Aarhus blive forvandlet til en varmeø. Aarhus er en prototype på en by, der er en klimakatastrofe. At overholde de planetære grænser er al fremtidig politiks moder.

2) Byrådets politik skal overholde Parisaftalen og indregne al CO₂

Parisaftalen siger, at verdens lande skal holde sig under 1,5 grader eller maksimalt 2 graders global opvarmning. Siden aftalen blev indgået i 2015 er verdens og Danmarks udledninger af

drivhusgas kun forøget år for år, sidste gang i år 2023, hvor udledningerne var det højeste nogensinde.

Danmark har omsat Parisaftalen til en Klimalov, der siger at vi skal reducere vores udledninger med 70% inden 2030. Klimalovens opgørelser ser bort fra biomasse, international transport samt CO₂ indlejret i de varer, der indgår i nettoimporten. Disse tre forhold er alle øget for Danmarks vedkommende siden 2015 og udgør i 2023 godt 60% af al vores udledning.

Det betyder at Danmarks mål om 70% reduktion i virkeligheden er et mål om 28% (70% af 40%) reduktion af vores udledninger. Altså betydeligt mindre end de 43% IPCC siger, at verdens lande i gennemsnit skal reducere med. Og her skal et rigt land som Danmark selvsagt gå forrest og reducere mest. Men selv disse 28% som vi har forpligtiget os til at reducere, når vi ikke, fortæller Klimarådet, regeringens uafhængige ekspertorgan.

I Aarhus stiger udledningerne år for år, mens bystyrets officielle kurver, hvor man bare har udeladt størstedelen af kommunens CO₂, falder hvert år.

At indregne al CO₂ er derfor en grundopgave for et byråd, der ikke vil forsøge at snyde sine borgere.

At overholde Parisaftalen er den eneste vej til at sikre borgerne en fremtid, der er værd at leve i.

3) Byrådets politik skal overholde vores internationale aftaler

Vi er midt i den sjette masseudryddelse. Arterne uddør i et tempo som man skal tilbage til dinosaurernes udryddelse for 65 mio. år siden for at finde et sidestykke til. Men arternes rigelighed er en forudsætning for at vore økosystemer trives.

75% af al mad er afhængig af bestøvere, så når bestøverne udryddes pga. landbrugets anvendelse af miljøgifte osv., så forsvinder en vigtig del af vores fødegrundlag. Når plankton forsvinder i havene pga. havenes forsuring, så forsvinder de mikroorganismer, der producerer vores ilt. Og sådan videre.

Vi har haft en tendens til at tro, at vi kan klare

os uden dyrene og naturen. Det er ikke tilfældet. Lige nu er en mio. arter truet med udryddelse.

Derfor har FN og EU formuleret en biodiversitetsstrategi og EU har formuleret en strategi for de indre farvande og vandmiljøer som i hele Europa er stærkt truet af landbrugets næringsstoffer og miljøgifte. Disse strategier skal vi overholde. Det kræver en arealreform og mange andre ting, fx omstillingen til et bæredygtigt landbrug. De internationale aftaler er:

- FN's og EU's biodiversitetsstrategi med 30% beskyttet natur inden 2030
- EU's Vandrammedirektiv som siger at vi skal sikre god økologisk stand i havet inden 2027

4) **Vi skal genopbygge naturens økosystemer i samtlige vore aktiviteter og gennem al vor politik**

Naturens økosystemer er det, der giver os ilt, renses vores vand, giver os mad, et sundt klima og frugtbare jorde. Økosystemerne er forudsætning for alt liv på Jorden.

I Danmark har vi 1,6% beskyttet natur (Biodiversitetsrådet), mens byerne og infrastrukturen fylder godt 14%. Vi skal op på 30% beskyttet natur inden 2030, heraf 10% strengt beskyttet.

Sidste statusrapport over biodiversiteten i Danmark viser, at kun 5% af de beskyttede naturtyper i Danmark er i gunstig bevaringsstatus, mens hele 95% er i ugunstig bevaringsstatus.

Naturen og vore økosystemer er præget af flere store problemer: Mangel på plads, ødelagt biodiversitet, dræning der fjerner levegrundlaget for hundredvis af arter. Der mangler en række nøglearter, der mangler sammenhængende områder i naturen og sammenhæng i tid og rum. Og næringsstofferne fra især landbruget udgør et massivt problem for naturen, de skaber iltsvind og havdød.

Vi har vænnet os til ikke at forholde os særlig indgående til naturen - den er der bare. Vi har vænnet os til at beherske og kæmpe **imod** naturen i stedet for at leve og arbejde **med** den. Vi har vænnet os til, at naturen mest af alt

er til fritidsfornøjelse og underholdning, selvom den i virkeligheden er selve grundlaget for alt liv, herunder vores mad, og vores liv som mennesker.

Byrådets politik i Aarhus har aldrig for alvor taget sig af naturen og økosystemerne i Østjylland. Man har set til fra sidelinjen, mens Aarhus Bugten forvandlede til liglagen, dødt algelag af slam, til en bugt uden fisk og liv. Områderne omkring byen er blevet til parcelhuskvarterer og infrastruktur uden plads til dyr og natur. Behovet for at tiltrække stadig flere beboere til Aarhus har stået over alt andet, selvom der i øjeblikket er over 8.000 lejligheder, som står ledige. I Aarhus har penge altid trumfet natur. Det er ikke en politik, vi kan leve videre med, for der er ingen fremtid i den.

5) **Vi skal skabe en økonomi, der sikrer at vi overholder klodens grænser og FN's verdensmål.**

I dag har vi en økonomi som gør det tæt på umuligt at tage hensyn til kloden. Samtlige klodens virksomheder og brancher søger bestandig øget vækst, mere produktion, mere handel og afsætning med henblik på at opnå et maksimalt overskud.

Det skal vi omstille til økonomiske rammer, der fremme bæredygtighed og et liv for både borgerne og virksomheder i balance med kloden.

Denne nye økonomi har forskellige versioner og kaldes snart for Trivselsøkonomi, snart for Doughnutøkonomi snart noget tredje. Det centrale i den bæredygtige økonomi er at al økonomisk aktivitet - hvad enten det er produktion, forbrug, handel, transport, energi, affald eller andet - skal ske på måder, der konsekvent respekterer og overholder klodens grænser.

Det handler ikke om at komme tilbage til stenalderen eller leve primitivt med ringe livskvalitet. Det handler om at leve smartere, enklere, klogere, deles om ting og kun producere og forbruge dét, vi har brug for. Det handler om at omstille vores livsstil til en grøn enkel livsstil. Og om at skabe et hverdagsliv med langt mere livskvalitet. Det 'gode liv' består ikke nødvendigvis i antallet af materielle goder, men måske snarere i at have tid, indgå i

fællesskaber, at have venskaber, oplevelser, kultur, netværk, udfoldelse og frihed fra stress og arbejdslivets ofte voldsomme krav.

I dagens samfund har vi mistet tiden. Den opbruges på arbejdet og et komplekst og stresset hverdagsliv. Vi har ikke rigtig tid til familie og venner. Til den daglige gåtur i naturen osv.

Men hvorfor arbejde så hårdt, at man ikke har tid til at nyde selve livet og sine kære.

Kate Raworth, idekvinden bag Doughnutøkonomien, siger om den traditionelle nationaløkonomi, hun er uddannet inden for:

“When I studied economics at university back in the 1990s I was deeply frustrated that the implicit goal was economic growth, endlessly - no matter how rich a nation already was - and I refused to accept that the destruction of the living world should be framed as 'an environmental externality'”
- ”Doughnut for Urban Development”, indledningen.

Den traditionelle form for vækst - væksten i materielle ting, i BNP, i produktion, forbrug, handel og energi, som giver os flere samtalekøkkener, større biler, nye stadig større huse, et øget forbrug og flere varer - skal i rige lande som Danmark afløses af vækst i immaterielle ting.

Vi skal frem til en helt anden og ny form for vækst: Vækst i naturens økosystemer og biodiversitet, der er den grundlæggende og egentlige form for værdi, vi har på kloden: naturressourcer og rigdom på liv.

Vækst i ting skal overgå til vækst i natur og vækst i livskvalitet. Vækst i omstilling og bæredygtighed. Vækst i omsorg og fællesskaber. Vækst i lighed og inklusion. Dét er fremtidens nye form for vækst.

Vi skal fra tankegangen om at gøre **mindre skade** til en ny mental indstilling, der handler om at gøre **mere godt - genopbygge**. Vi skal ikke bare forsøge at standse eksempelvis de store anlægsprojekter i Danmark, som vil ødelægge klima, miljø og natur. Vi skal aktivt og systematisk opbygge naturen, genskabe biodiversiteten, lagre CO₂, sikre plads til dyr og

natur. Og det skal prioriteres før motorveje og broer.

Vi skal aktivt reducere de ødelæggelser, som vores produktion og forbrug medfører, og vi skal omstille i en størrelsesorden, så vi inden længe kan holde al økonomisk aktivitet inden for klodens grænser.

Vi skal gøre dette i varernes samlede livscyklus. Måske er det lettere og billigere at få produceret en vare i Asien. Men hvis det betyder at den anvender fossil energi, anvender børnearbejde, slavelignende arbejdsforhold for Uighurernes muslimske mindretal og skal transporteres langt, så giver det ingen mening.

Det er en ny slags vækst; men den eneste slags vækst, der tilbyder fremtidige generationer reelle levemuligheder.

6) **Al vor økonomiske aktivitet skal gå fra at være degenerativ til at være regenerativ.**

I stedet for at ødelægge naturen skal vi indrette en økonomi der genopbygger naturen og dens økosystemer.

I dag betyder væksten, at vi fælder træerne hurtigere, end nye træer kan nå at vokse op. Vi spiser fiskene så hurtigt, at bestandene ikke kan opretholde sig selv. Vi ødelægger insekternes og andre dyrs levesteder i en grad, så de uddør og forsvinder med de økosystemer, som de nu engang er en del af. Og med den konventionelle, industrielle produktionsform, der fylder i landbruget i dag, udpiner vi jorden, så der bliver mindre og mindre jord til at dyrke den mad, som vi og vores børn skal leve af.

Men hvad forestiller politikerne sig? I dag bruger vi mere end 4 jordkloder. Skal vi til at bruge 9 jordkloder? Det virker fuldstændig ude af trit med virkeligheden, men det er ikke desto mindre den økonomiske politik, der styrer Danmark i dag.

I Aarhus praler politikerne af væksten og undlader at fortælle om dens bagsider

- Se på havneudvidelsen, som for alt i verden skal tvinges igennem, selvom vi ikke har brug for den
  - Se på de lokalplaner, der er på vej med udstykning af jord til nye kæmpe villaer, der bruger dobbelt så mange materialer og dobbelt så meget energi, som et rækkehus – eller en lejlighed.
- For ikke at tale om de hundredvis af millioner af kroner, der er blevet brugt på at fremme privatbilismen, alt i imens at der bliver anlagt en enkelt cykelsti og skruet op for priserne i den kollektive trafik.
- Vi har brug for politikere og et erhvervsliv med en økonomi, der går en helt anden vej. Som aktivt hjælper os med at kunne leve bæredygtigt inden for grænserne af den ene klode vi har!

Alle brancher og sektorer skal derfor omstilles efter disse retningslinjer. Fremtidens byer og sektorer skal være regenerative og opbygge vores økosystemer.

- Byggeriet skal overgå fra højhusbyggeri i stærkt klimabelastende materialer som beton, stål, glas etc. til tiny houses, off grid houses, lave huse produceret af naturlige lokale materialer og genbrug. Vi skal bygge lavere og vi skal genbruge flest mulige kvadratmeter boliger, reparere og renovere, eftersom de kvadratmeter vi ikke bygger er de mest klimavenlige. Vores byggeri skal mindske sit voldsomme ressourceforbrug og bygge i biomaterialer, der lagrer CO2 og opbygger biodiversitet. Vi skal bygge arkitektonisk, så beboerne trives, så der er pladser mellem husene til sociale aktiviteter og fællesskaber, plads til træer og natur, til dyr og ro. Vi skal skabe regenerative byer, med kunst og kultur, med kreative gavlmalerier, og en stemning, hvor borgerne trives. I øjeblikket bygger verden, hvad der svarer til et Paris om ugen. Og Aarhus ligger i forreste linje. Vi skal skabe rammerne for nye attraktive boformer, som giver os mulighed for at bo miljøvenligt
- Transporten skal overgå fra fossile personbiler til cykling, gang, billig eller gratis kollektiv trafik i hyppige, fleksible og mindre el-busser samt el-tog. Vi skal indrette

samkørsel i el-biler, deleordninger om el-biler, Park & Ride anlæg i periferien af byen med bæredygtig trafik videre. Bilfri bymidte med cykelgader, vi skal indrette et netværk af grønne cykelstier og supercykelstier. Vi skal etablere hjemmearbejdsordninger og lokale decentrale arbejdspladser. Indføre bilfrie søndage.

Vi skal prioritere cyklisterne, så det bliver attraktivt at cykle

Gøre den kollektive trafik nem og billig eller gratis.

Støtte op om genbrug og cirkulær økonomi og alle borgerinitiativer, der bidrager til det. Og så skal de droppe den totalt meningsløse havneudvidelse!

- Landbruget skal overgå til regenerative økologiske jordbrug og permakultur skovlandbrug i mindre og arbejdsintensive brug, der ikke bruger gifte og kunstgødning, ikke pløjer og kun bruger større maskineri i begrænset omfang. Vi skal dyrke jorden mange steder - fx i fælleshaver og -gartnerier, urban farming, lokale fællesejede jorde. Vi skal omdanne mange parcelhushaver til biodiverse permahaver. Og lave madkurser, hvor lokale borgere lærer at tilberede sund, lokalt produceret klimamad. Vi skal indrette madklubber, hvor vi hjælpes om at lære hinanden nye madvaner, nye måder at købe ind på og tillave maden på. Skolerne skal rumme regenerativ dyrkning af mad i højbede, væksthuse og fælleshaver, og eleverne i grundskoler skal som en del af skoleskemaet lære at lave mad til de andre elever på skolen som gratis skolemad.
- Energi: Aarhus Kommune er i følge egne tal nu nede på, at 2% af kommunens energi kommer fra vedvarende energikilder, når vi fraregner biomasse, der fælder og afbrænder klodens resterende og alt for få skove og træer. Det er vi nødt til at handle på. Vedvarende energi fra sol, vind, hav, jord og geotermi skal op på 100% så snart som muligt.

Sådan skal alle brancher og sektorer i løbet af ganske få år omstilles og indrette sig klodevenligt.

Økonomien og vores samfundskultur

skalsamtidig indrettes, så den overholder FN's Verdensmål.

Vi skal sikre, at alle har adgang til sund mad, rent vand, en ordentlig bolig, en uddannelse, et job og en grundløn, der er til at leve af, hjælp under sygdom og et sundhedssystem, der kan hjælpe, når det er nødvendigt.

Og vi skal sørge for, at alle har mulighed for demokratisk medvirken og adgang til det politiske niveau, at alle har netværk etc. Dvs. skabe et inkluderende og humant samfund.

Og vi skal ikke længere finde os i politiske beslutninger, der forringer friheden og livsbetingelserne for de kommende generationer. Så vi skal droppe den totalt meningsløse havneudvidelse!

7) **Deltagerdemokrati, et reelt demokrati der involverer aktive borgere**

Dagens demokrati er beskåret til, at borgerne hvert fjerde år har mulighed for at stemme. Der er mange smukke regler for kommunens borgerinddragelse og medborgerskab i de mellemliggende perioder. Eksempelvis Aarhus Kommunes "Aarhus Kompas", der beskriver hvordan man bør inddrage borgerne i et ligeværdigt samspil med kommunen, i et samspil hvor forvaltningen ikke nødvendigvis behøver at sidde for bordenden, men indtager en rolle, hvor man lytter mere end man taler etc.

Men omsat til virkelighed, har de sidste års praksis vist, at demokratiet standser dér, hvor borgerne mener noget andet end bystyret. At bystyret aktivt forsøger at skjule beslutningsprocesser for borgerne og aktivt manipulerer borgerprocesser, så de involverede borgere oplever sig brugt som gidsler i et svært gennemsnueligt spil. Vi skal skabe et ægte 'deltagerdemokrati'. Hvor borgerne indgår i fx Klimaborgering og Borgerråd. Hvor borgernes aktive medvirken i Borgersamlinger er med til at udvikle vigtige nye politikområder. Hvor lokalråd og fællesråd bliver en aktiv del af bystyrets demokrati. Der skal ske store ændringer i vores samfund i

de kommende år. De ændringer og omstillinger skal borgerne inddrages i, så de opleves i et medejerskab til og en indflydelse på den fremtid, der skal skabes.

8) **Et inkluderende og humant samfund**

Aarhus er et bysamfund med mange hjemløse, mange psykisk syge, mange somatisk syge, mange ældre, mange unge studerende, mange etniske grupper. Det er samtidig et bysamfund med store grupper af raske og sunde aarhusianere mellem 25 og 60 som har travlt på arbejdsmarkedet og i familien. Og der er en betydelig ulighed mellem de rige og de ringest stillede. Villaer til 30-40 millioner med udsigt over bugten ligger ikke langt fra sociale boligkvarterer med huslejer, der betales af socialkontoret.

Der er mange sociale risici forbundet med denne befolkningssammensætning, især selvsagt blandt de førstnævnte grupper.

Ensomhed og isolering i et fortravlet byliv er en af dem. Psykiske mistrivsel blandt unge der føler kravet fra præstationssamfundet og arbejdsmarkedet er en anden. mistrivsel hos de mange unge som plages af klimaangst som følge af udsigterne til en fremtid med tiltagende klimakatastrofer og miljødelæggelser.

Maden skifter karakter, fastfood bliver en del af hverdagen og vi oplever fedme-epidemier og medfølgende livsstilssygdomme, diabetes, hjerte-kar-sygdomme etc. Eller pandemier som Covid-19, der omformede vores samfund radikalt på kort tid. Ældre der sidder isoleret i deres hjem. Vanskelige velfærdstilbud i dagpleje, vuggestuer og institutioner som er udsat for stress, beskæringer og bestandige sparerunder.

Psykisk sårbarhed og sygdom som er blevet en dominerende faktor i mange unges hverdagsliv, det viser de ganske chokerende trivselsundersøgelser, der har været diskuteret i medierne det sidste år. Unges skærm liv uden nærvær og kontakt og med risiko for at støde på undertrykkende og grænseoverskridende

indhold.

Til rækken af udfordringer kommer kunstig intelligens, AI, robotterne som servicetilbud i ældreplejen, stadig mere komplicerede teknologier og fx de store tech-virksomheders stadig større indflydelse på vores hverdag.

Det er en udfordring at skabe

sammenhængskraft og livsfylde for kommunens og byens borgere i denne virkelighed. Der er brug for at prioritere social bæredygtighed og inklusion. Brug for at undgå opsplitninger i parallelsamfund. Brug for at holde en dialog i gang mellem alle grupper.

Brug for at skabe håb, fællesskaber, handling og sammenhængskraft.

BAGGRUND

Klodens tilstand er globale megakriser

Ethvert Byråd skal tackle klima- og miljøkriserne. Derfor skal vi nødvendigvis have et grønt byråd.

”Der er ingen middelvej vedrørende klimakrisen. Enten adresserer vi problemet meningsfuldt og i overensstemmelse med videnskaben, eller også gør vi ikke. Dette synspunkt er ikke et spørgsmål om radikalisme, det er et spørgsmål om fakta, politik og videnskab. Og enhver beslutning vi træffer i tiden mellem nu og i løbet af vores børns fremtid vil bestemme, hvordan menneskers fremtid vil forme sig. Om vi kommer til at lide voldsomt eller bygger op i fællesskab, det er vores valg.”

Repræsentant Alexandria Ocasio-Cortez ved C40-mødet i København

Information, okt. 2019

Hvis vi fortsætter blot nogle få år mere som nu, så er vi på vej mod en ubeboelig planet. I dag er 6 af 9 planetære grænser overtrådt¹. Vi er tæt på at overskride klodens vigtigste *Tipping Points*². Vi opbruger klodens resterende CO2-budget omkring 2027³ og overskrider Parisaftalens mål om 1,5 grader i første halvdel af 2030'erne⁴.

Vi skal reducere vores globale udledninger med 43% inden 2030⁵, men lige nu stiger udledningerne og har aldrig været højere⁶. Det sidste fortalte FN's UNEP i deres seneste rapport fra dec. 2023, hvis forside viser en plade, der er gået itu, med titlen *”Broken Record, Temperatures hit new highs, yet world, fails to cut emissions (again)”*

Efter præsentationen af IPCC's synteserapport i marts 2023 kommenterede EU's daværende klimachef, Frans Timmermans: *”Vores børn og*

*børnebørn vil udkæmpe krige om vand og mad”*⁷

Rapporten beskriver, hvordan det går med bestræbelserne på at holde den globale temperaturstigningen på kloden under 1,5 grader i år 2100. Og det går rigtigt skidt, men det er stadig muligt, lyder konklusionen.

- *Den tidsindstillede klimabombe tikker*, sagde FN's generalsekretær, António Guterres. - *Men dagens rapport fra IPCC er en brugsanvisning til at uskadeliggøre klimabomben. Det er en overlevelsesguide for menneskeheden, da den viser, at det er muligt at holde os inden for 1,5 graders stigning, men det vil kræve et kvantespring i klimatiltag*, var generalsekretærens kommentar på vegne af FN (TV2).

Globalt er der registreret over 300 tipping points,

¹ Richardson, Katherine et al. (2023): *”Earth beyond six of nine planetary boundaries”*. Publiceret i *Science Advances*, 13. september 2023, vol 9, Issue 37.

² Jf *”Global Tipping Points”* Rapporten udkom under COP28, dec. 2023, <https://global-tipping-points.org/summary-report/narrative-summary/> og blev omtalt i *The Guardian* 6. dec. <https://www.theguardian.com/environment/2023/dec/06/earth-on-verge-of-five-catastrophic-tipping-points-scientists-warn>

³ Baseret på IPCC's seneste rapport AR6, beregningernes gengives her <https://klimamonitor.dk/debat/art9626251/Vi-bliver-holdt-for-nar>

⁴ IPCC, *Climate Change 2023, Synthesis Report AR6*, https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf

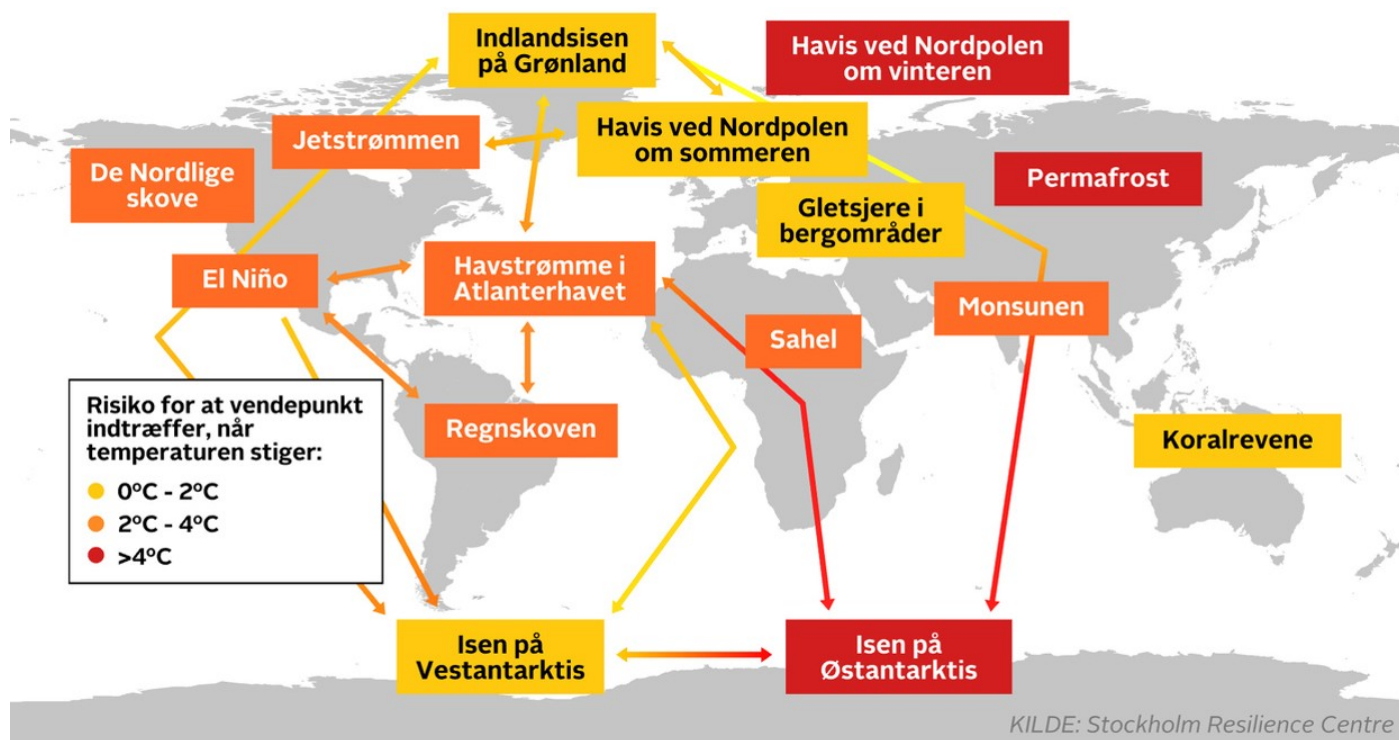
⁵ Samme

⁶ UNEP *”Emissions Gap Report 2023”* som kan findes her <https://concito.dk/files/media/document/EGR2023.pdf>

⁷ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/eus-klimachef-efter-dyster-rapport-vores-boern-og-boerneboern-vil-udkaempe-krige-om>

heraf 15 regnes som vitale for klodens balance, ifølge Stockholm Resilience Center. I den nyeste Tipping Point-rapport fra dec. 23 viser analyserne, at vi er 'på randen af fem katastrofale tipping points'⁸. Det drejer sig om Indlandsisen på Grønland, Vest Antarktis, havstrømmene i det

nordlige Atlanterhav (Golfstrømmen), hurtig nedsmeltning af permafrosten, samt kollapset af de tropiske koralrev. Her er verdens 15 store Tipping Points, baseret på Stockholm Resilience Centers analyser:

Når vi overskrider et Tipping Point begynder økosystemet bag at bryde sammen. Det sker i processer, der er så omfattende, at det ligger udenfor menneskelig indflydelse. Disse sammenbrud risikerer at sætte gang i kædereaktioner, de såkaldte kaskader af sammenbrud, hvorved nye tipping points overskrides, som dominobrikker, hvor den ene brik vælter den næste.

"- Tipping points udgør trusler af en størrelsesorden, som menneskeheden aldrig før har stået overfor", udtalte Tim Lenton, medforfatter til rapporten og forsker fra University of Exeter's

Global Systems Institute (Guardian 6.dec 23).

Om muligheden for at overholde 1,5 grader, sagde Sebastian Mernild, medforfatter til IPCC klimarapporter, hovedforfatter på 2021 rapporten og en af verdens førende glaciologer og klimaforskere sådan i nov. 2022:

"Når jeg ser ud i fremtiden ser jeg en verden, der er betydeligt varmere end i dag - betydeligt mere ekstrem og med mange flere klimakatastrofer. En verden vi ikke har set tidligere i menneskets historie. En verden hvor klimaforandringerne udvikler sig langt hurtigere, end vi havde troet. Politikerne vil

⁸ Her gengivet fra TV2 Nyheder <https://vejrv2.dk/2023-12-07-jorden-er-paa-randen-af-fem-katastrofale-tipping-points-viser-ny-rapport>

gerne have, at vi begrænser os til en 1,5-2 grader temperaturstigning, men i min verden er vi allerede der, hvor vi uundgåeligt vil passere 3 grader C. Et mål på 2,8 grader er nævnt, men det udtrykker en subjektiv vurdering og afhænger af hvilke politiske aftaler, der forhandles på plads.

For mig at se er det slet og ret idioti at tale om, at vi kan nå at holde os under 1,5 grader stigning. Det er ikke realistisk og eksisterer kun i teorien. De hidtidige planer har underestimeret klimaforandringerne, så der er ingen tvivl om, at vi skal opjustere ambitionerne. En stigning på 1,5 grader vil vi allerede se i starten af 2030'erne, 2 grader forventeligt i sidste halvdel af 2040'erne - altså indenfor de næste 10-25 år. Udviklingen accelerer. Hvis vi skal holde trit med så hastige forandringer og deres følgeefferter, skal vi speede voldsomt op for indgrebene og få skabt langt større opmærksomhed og forståelse for udviklingen.⁹

Umiddelbart efter COP28 aftalen blev Sebastian Mernild interviewet af TV2 Nyheder. Her sagde han bl.a. ”- Vi har næsten brugt halvdelen af det, vi kan tillade os at udlede fra 2020 og frem, hvis vi skal holde temperaturstigningen under 1,5 grader. Fortsætter vi på det her niveau, har vi kun fire-fem år at give af, før det vil være for sent at blive under 1,5 grader¹⁰”

Den sidste Emission Gap-rapport fra FN¹¹ konkluderer, at kloden er på vej mod en temperaturstigning på mellem 2,5 og 2,9 grader i 2100. 1,5 grader når vi i starten af 2030'erne.

Betydningen af Parisaftalens mål på 1,5 grader ligger i, at det udgør klimavidenskabens bedste bud på en grænse for, hvornår vi begynder at overskride Tipping Points. 1,5 grader nås, når verdens

udledninger er kommet op på 450 ppm i atmosfæren (parts per million enheder af CO₂e i atmosfæren). Den sikre grænse er på 350 ppm, som i overskred allerede i 1988. Hermed bevægede vi os fra en sikker zone til farezonen. I dag er vi på 421 ppm og er hurtigt på vej til 450 ppm, som vi overskrider når vi overskrider 1,5 graders global opvarmning. Hermed bevæger vi os ind i en højrisiko zone, hvor det ekstreme vejr vil dominere livet på jorden i en kurs på vej mod variationer af ubeboelighed.

At overskride 1,5 grader vil bl.a. betyde at vi er på vej til en nedsmeltning af indlandsisen, der har afgørende betydning for blandt andet det stigende havniveau¹².

I interviewet med TV2 Nyheder kommenterede Sebastian Mernild, der som nævnt er en af verdens førende glaciologforskere, det på følgende måde:

”I min forskning er mit bud, at hvis vi rammer en middeltemperatur på 1,6 grader, vil indlandsisen ramme ind i Tipping Points¹³.”

Tidligere har man troet at dette først ville ske ved globale temperaturer på 3-5 grader. Men forskningen viser konstant nye, stadig mere ildevarslende resultater.

Af samme grund er verdens forskere begyndt åbent at advare om, at vi ikke har en reel chance for at overholde 1,5 graders målet. Således underskrev over 1.000 forskere i nov. 2022 et åbent brev,¹⁴ hvor de opfordrede kolleger til »at dele med offentligheden, hvad de deler med hinanden om verdens reaktion på klimaændringer«.

I deres udlægning er det »farligt, vildledende og simpelthen forkert« fortsat at give indtryk af, at målet kan nås, og at det stadig er muligt at undgå de klimakatastrofer, der følger i en plus 1,5 grader

⁹ Citeret fra: Mandag Morgen, ”Fra klimakrise til klimahandling - ti principper for fremtidens klimalederskab” s. 12, Lederne 24.11.2022

¹⁰ Citeret fra <https://nyheder.tv2.dk/klima/2023-12-12-striden-ved-cop28-drejede-sig-om-saerligt-en-ting-og-den-har-afgoerende-betydning>

¹¹ Jf. UNEP <https://www.unep.org/resources/emissions-gap-report-2023>

¹² Det kan man læse mere om bl.a. her <https://vejr.tv2.dk/2023-03-22-ni-afgoerende->

[naturesystemer-der-risikerer-at-kollapse-som-foelge-af-klimaforandringerne](#)

¹³ Citeret fra <https://nyheder.tv2.dk/klima/2023-12-12-striden-ved-cop28-drejede-sig-om-saerligt-en-ting-og-den-har-afgoerende-betydning>

¹⁴ Se brevet fra Scientist Rebellion her <https://scientistrebellion.org/about-us/press/over-1000-academics-sign-our-letter/>

varm verden.

De mennesker, som vil blive ramt og kommer til at lide, bør have klar besked, lød et af argumenterne for at erklære målet dødt. Fortællingen om, at vi stadig kan nå det, giver politikerne mulighed for at fortsætte deres udflugter og verdens store forurenere mulighed for at forurene videre, lød et andet argument.

I *Information* fulgte klimajournalist Marie Sæhl op på COP28 resultatet og forskernes stadige kraftigere advarsler omkring 1,5 graders målet med artiklen "1,5-gradersmålet ligger gispende på dødslejet – giver det mening at blive ved at tro på det?"¹⁵ Hun skriver:

"Dødsmetaforene har længe sværmet om 1,5 gradersmålet – med god grund. For en lille uge siden konstaterede Copernicus, EU's klimatjeneste, at verden sidste år var 0,02 grader fra at overskride tærsklen, og det amerikanske Berkeley Earth konstaterede et par dage senere, at det allerede var sket.

Verden var i 2023 1,54 grader varmere end før industrialiseringen, lød deres konklusion. Det er selvfølgelig målinger fra et enkelt år og dermed i sig selv ikke en endelig aflivning af målet – for at kunne tale om en overskridelse skal den globale opvarmning flere år i træk ligge over 1,5 grader. Men det viser med al tydelighed, hvor målet er på vej hen.

»Det ligger i respirator. Det ligger på intensiv,« som FN's generalsekretær, Antonio Guterres, har sagt." (Inf. 18.1.23)

De færreste klimaforskere tror på, at menneskeheden vil lykkes med at nå målet, der udgør selve hjertet i Parisaftalen, fordi det afgør, om og hvornår vi overskrider klodens Tipping Points. Det viste en rundspørge i det videnskabelige tidsskrift *Nature* allerede for et par år siden¹⁶. Her

¹⁵ *Information* 18. januar 2024, Af Marie Sæhl, <https://www.information.dk/indland/leder/2024/01/15-gradersmaalet-liqer-gispende-paa-doedslejet-giver-mening-ved-tro-paa>

bad man forskere i FN's klimapanel svare på, hvor meget de troede, at temperaturen ville stige i året 2100. Seks ud af ti svarede mindst tre grader, mens kun en lille håndfuld optimistisk svarede, at det vil lykkes at bremse opvarmningen ved de 1,5 grader.

James Hansen, klimaforskningens grand old man, der allerede i 1980'erne advarede den amerikanske kongres om klimaforandringerne, er enig i den vurdering. Han udtalte for nylig til *The Guardian*:

»At overskride 1,5-gradersmålet er en vigtig milepæl, fordi det viser, at historien, der bliver fortalt af FN med samtykke fra det videnskabelige rådgivende organ, IPCC, er bullshit,« sagde han for nylig¹⁷.

Konklusionen er indiskutabel: Vi skal speede voldsomt op for indgrebene. Det kræver kvantespring i klimatiltag, hvilket betyder, at alle dele af samfundet skal omstilles, radikalt og omgående, hvis vi vil undgå de katastrofer, som ligger gemt i tallene. Mål som netto-nul i 2040 eller 2050 er ikke relevante; det skal gå langt hurtigere.

Dette er al fremtidig politiks moder: Vi skal inden for de næste ganske få år gennemføre så radikale og massive omstillinger, at vi efterlever videnskabens budskaber. Vi skal reducere vores udledninger med halvdelen inden 2030. Og supplere alle klimatiltag med massive tiltag ift. biodiversitetskrisen, muldkrisen, vandkrisen etc. Det kræver enorme - også vanskelige og politisk ufremkommelige - omstillinger.

Og problemet er: Der findes ikke halve løsninger.

Enten gør vi det helt og fuldt. Eller også når vi ikke målene. "Man kan ikke forhandle med naturen", som daværende klimminister Dan Jørgensen formulerede det ifm. klimavalget 2019. Det handler

¹⁶ *Det franske videnskabelige tidsskrift Nature*, <https://www.nature.com/articles/d41586-021-02990-w>

¹⁷ *The Guardian* <https://www.theguardian.com/environment/2024/jan/08/global-temperature-over-1-5-c-climate-change>

om naturvidenskab. 2 +2 er ikke = 5. En reduktion på 10% CO2e er ikke en halvering. Greenwash tæller ikke. Og naturens feedback vil blive derefter.

Det var dét, medlem af repræsentanternes hus i USA, den demokratiske politiker, Alexandra Ocasio-Cortez, formulerede så klart og enkelt ved C40-topmødet i København 2019, hvor hun sagde:

"Der er ingen middelvej vedrørende klimakrisen. Enten adresserer vi problemet meningsfuldt og i overensstemmelse med videnskaben, eller også gør vi ikke. Dette synspunkt er ikke et spørgsmål om radikalisme, det er et spørgsmål om fakta, politik og videnskab. Og enhver beslutning vi træffer i tiden mellem nu og i løbet af vores børns fremtid vil bestemme, hvordan menneskers fremtid vil forme sig. Om vi kommer til at lide voldsomt eller bygger op i fællesskab, det er vores valg." (citeret fra Information okt. 2019).

Og hér går det så galt: For de fleste politikere har efterhånden lært at droppe tidligere tiders klimaskepsis og i stedet indrømme de enorme trusler, vi står over for, og de helt utilstrækkelige skridt, der indtil nu er taget. De vil gerne vise, at de har forstået situationens alvor. Og ud fra dét formulerer de så visionære og stærke mål - Klimaneutral i 2025 (København), Nuludledning i 2030 (Aarhus), 70% reduktion af CO2e i 2030 (Danmark) osv. Og borgerne tror på dem og tror på, at der handles seriøst og intenst efter at indfri målene.

Men fra alle de flotte mål og de store ord går verdens - og Danmarks - politikere direkte videre til at lave halve, kvarte eller 1/10-dels løsninger - hvis overhovedet nogen. Ofte fortsætter man business as usual, som om målene intet betød og bare var for et syns skyld. Og efterhånden som man når frem til år 2025, 2030 etc., dropper man bare

målene.

Store dele af erhvervslivet, af de kommunale forvaltninger, universiteterne, konsulentverden, foreningerne etc. har for længst lært, at hvis de vil have jobs og opgaver, hvis de vil inviteres med indenfor dér, hvor der handles; hvis de vil lyttes til, så skal de skrue ned for radikaliteten og al det med, hvor galt det står til. I stedet skal de skabe en rar atmosfære af, at lige præcis dé løsninger, dé foreslår, er vigtige, rigtige og ikke mindst tilstrækkelige skridt på vejen mod de løsninger, vi allesammen har brug for. Også selvom de indvendig ved, at det ikke er tilfældet. At det netop kun er halve eller kvarte løsninger. Ja, måske endog ren og skær greenwash.

Det er et cirkus og et teaterspil, som foregår overalt i verden i disse vigtige år - det sidste årti, hvor vi stadig kan gøre noget ved klimakrisen - , og som nu har forløbet tilstrækkelig længe. Det er nødt til at slutte her, for nu er vi præcis så langt fremme mod afgørende deadlines og overskridelsen af planetære grænser, at vi skal handle - tilstrækkeligt og omgående.

Obama sagde det meget enkelt og klart i 2015: "*Vi er den første generation, der mærker klimaforandringerne, og den sidste generation, som kan gøre noget ved det.*"¹⁸

Da landbruget og vores produktion, handel og forbrug af mad sammen med byggeriet, transporten, energisektoren og forbruget er blandt dé største trusler mod klodens klima og miljø, giver det ikke blot god mening at starte her, det er nødvendigt. Med reformer, som forsøger at efterleve de nødvendigvis radikale omstillinger, der skal til. Koblet til en megainsats for naturen og biodiversiteten.

---

¹⁸ 30. nov. 2015 citeret fra DR Nyheder
<https://www.facebook.com/DRNyheder/posts/1073580929359097/>